

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

ØSTERGADE 9

GULDBORGSUND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	12.11.2010
Besigtiget af:	Maria Wedel Gjelstrup
Journalnummer:	2010.7.82.07/376-0001
Kommune:	Guldborgsund Kommune
Adresse:	Østergade 9, 4880 Nysted
Betegnelse:	Østergade 9
Fredningsår:	1984
Omfang:	<i>Forhus og baghus (1877-78)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Huset ligger i Østergade helt ud til fortovet, begge gavle er friholdte og der er via stier adgange til haven, hvor baghuset ligger parallelt med forhuset.

Huset er et tifag langt, grundmuret, enetages forhus i blank mur af gule sten og med rødt tegtag. Huset er inddelt i tre lejligheder (to af de oprindelige fire er i dag slået samme til én.)

Bygningen står på en høj sokkel af kløvet granit, med to granittrapper til de to hoveddøre på facaden.

Korspost vinduerne, der er hvidmalede med en kraftig sålbænk, er symmetrisk placeret i par omkring de to grønmalede indgangsdøre. Facaden afsluttes af en udkraget gesims med trappefrise. Gavlene har hver et højsiddende vindue til loftetagen. Tegltaget har to dobbelte skorstenspiber i rygningen, og gavlkamme med en enkelt muret tinde på hver gavl.

Havesiden har betontrapper, der fører til de fire døre, der er placeret højt på facaden. De nyere døre er grønmalede med et rudeformet vindue. I soklen findes fire hvidmalede kældervinduer og i taget fire små tagvinduer.

Indvendigt findes inden for begge hoveddøre en lille entré med adgang til lejlighederne til hver side. Entréen har en ældre bræddevæg, der lukker af indtil lofttrappen, samt et mindre rum under trappen. Lejlighederne er inddelt med værelse mod gaden, nyere køkkener og badeværelser mod gården. Lejlighederne fremstår ens med glatte lofter og bræddegulv i stuerne. Køkken og bad har nyere overflader. Alle døre er nyere mens vinduerne er ældre med indvendige forsatsvinduer.

Baghuset er en enetages bindingsværksbygning med teglhængt heltag og en skorstenspipe i rygningen. Kampestenssokkel, sorttjæret tømmer, gulkalkede tavler og sugfjæl. Baghuset har bevaret ældre vinduer og revledøre. Gavlen mod syd er hvidkalket over stok og sten.

Indvendigt findes stadig den oprindelige ruminddeling, synlige loftbjælker, bræddeloft, stengulv og synligt bindingsværk under en let grå puds. Baghuset er i meget forfalden stand.

— BYGNINGSHISTORIE

Huset er opført af Rasmus Holck i 1877-78 for Nysted Borgerforening. Det var en stiftelse med fire lejligheder.

Borgerforeningen blev stiftet 1. marts 1863 med det formål, at "understøtte medlemmerne under sygdom og ved dødsfald". Mænd og kvinder i alderen 18-50 år kunne optages, og man måtte betale 2-20kr. i indskud, alt efter alderen og 10 øre i ugentligt kontingent. Foreningens indtægter blev suppleret gennem udgivelsen af publikationer samt afholdelse af basarer.

Da tanken om opførelsen af en fribolig til foreningens medlemmer var født, forsøgte man allerede i 1868 at købe en byggegrund, men først i 1876 blev grunden i Westrupske Vænger (nu Østergade 9) købt for 1200kr.

"Foreningens Fri bolig" (Borgerstiftelsen) blev opført i efteråret 1877 for 13.000 kr. af muremester Rasmus Holck.

De fire lejligheder bestod af to værelser, køkken og have og blev udlejet for 100kr. årligt.

— KILDER

Skilt ved huset – Østergade 9. "Borgerforeningen og Borgerstiftelsen".

Huse i Nysted, Nysteds bevarelsesforening, nytrykt udgave i 2008.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Bygningens nære kontakt til vejen gør bygningen synlig i gadens forløb.

Da begge gavle står frit, opfatter man hele husets volumen og tyngde. Samtidig integreres haven omkring huset, og det er muligt at gå om til haven ved begge gavle.

Alle lejligheder har direkte adgang til haven. Forhusets haveside og baghuset danner imellem sig et mindre intimt og lukket gårdrum. Dette forstærkes endvidere af en pigstensbelægning imellem de to bygninger. I kontrast til det "lukkede" gårdrum dannes et åbent haverum på den anden side af baghuset.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Bygningens opdeling til flere lejligheder har kulturhistorisk værdi fordi man herved kan aflæse den tidligere funktion som fribolig, med indretningen af fire små lejligheder, selvom to af lejlighederne i dag er slået sammen.

Den lille entré inden for hver hoveddør, med den original bræddevæg indtil lofttrappen og det lille rum, er nogle af de bedst bevarede elementer i bygningens rumdeling. Det lille rum under trappen var oprindeligt et toilet, der deltes mellem to lejligheder.

På loftet ses stadig de store skorstenspiber, der fylder godt i rummet og knækker uden om hanebånd og bjælker.

Det ældre baghus var oprindeligt et vaskehus de enkle overflader og indretning giver viden om den oprindelige funktion.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

I det ydre fremstår de arkitektoniske værdier omkring detaljerne på facaden. Hvert vindue har en klar indramning med buet stik og kraftige slåbænk, der bæres af konsoller. Desuden skal nævnes den udkragede gesims, med smalle, markerede trappefriser, der træder ud fra facaden og giver et iøjefaldende led, der binder tag og mur sammen. Soklen danner en kraftig base og skaber en klar vandret linje for bygningens formsprog.

Den tydelige symmetri i facaden er værdifuld for bygningen, og afspejler opdelingen af lejligheder.

Baghusets bindingsværk er næsten symmetrisk, og den klare opdeling af det sortmalede bindingsværk samt de gennemgående enkle materialer er de vigtigste arkitektoniske værdier for denne bygning.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til murværket med alle detaljer, den ubrudte tagflade, samt den traditionelle materialeholdning. Herunder detaljerne omkring vinduerne og gesimsen, de høje gavlkamme med murede tinder.

I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til inddelingen af flere lejligheder, med fælles indgange mod gaden og egen adgange til haven.

For baghuset knytter de bærende fredningsværdier sig til bygningens traditionelle materialeholdning i det ydre og det indre.

— ANBEFALINGER

Der anbefales en istandsættelse af baghuset